

# SELMECZ.

Szépirodalmi, társadalmi, közgazdasági és tanügyi hetilap.

Hontmegyei közlöny.

Megjelen minden kedden.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz, a hirdetések és előfizetések pedig **Dimák J. E.** kereskedésbe küldendők.

Hirdetések felvételnek Budapesten, Bécsben és Prágában Haasenstein és Voglernél.

**Előfizetési feltételek:**

Helyben hához hordva, vagy vidékre postán küldve:  
 Egész évre . . . . . 5 ft. — kr.  
 Félévre . . . . . 2 ft. 50 kr.  
 Negyedévre . . . . . 1 ft. 25 kr.  
 Egyes példány ára 10 kr.

Szerkesztői iroda: Keviczky-féle háza Szt.-Háromság téren.

Háromhatalmas kis 30 10 kr.

Bélyegdíj minden ígatastért 30 kr.

## Polgármesteri jelentés.

(V. Folytatás.)

Iparügy.



Az 1873-ik évi VIII. t. cz. 97-ik §-a törvényhatósági városokban a kapitányságra ruházván az iparhatóságot, az iparlajstrom szerint 1875 jan. 1-től ugyanazon év december végéig 34 iparigazolvány vagy iparjegy szolgáltatott ki, melyek következő iparágakra vonatkoznak: vegyeskereskedés 3, rőfös 2, szabómesterségre 1, cipészesterségre 6, csizmadiamest. 1, sörmérés és étkezdére 5, asztalos mest. 1, málhaszállítás 1, kalapos 1, fake-reskedés 1, kovács 2, marhabéllé való kereskedés 1, lakatos 1, mészáros 3, mézeskalácsos 2, aranyozó 1.

Az ipartörvény áthágásáért egy egyné pénzbürsággal fenyegett meg.

A városi pálinka és borregálénak jogtalan üzése miatt több eset jelentetvén be, a bérlők és a panaszoltak közt a városi ügyészek közbenjárása mellett az ügy bíráságosan kiegyenlített.

Ipartársulat fennfentírt törvény szerint mult év folyamán alatt 1, és pedig a csizmadia társulat alakult.

XI. Az 1875-ik évben 320 hadköteles volt összeírva Selmeczen mind a három korosztályból; — ebből a fősorozás alkalmával a hadsereghez 33, a póttartalékba 3, a honvédségbe 11, és utóállításnál a hadsereghez 7, a honvédséghez 2 soroztatott be.

Bélabányán összeírva volt: 27 hadköteles; ebből a hadsereghez 3, a honvédséghez 2, a póttartalékba 1 soroztatott.

Szabadságos katona nyilvántalban tartatik, és pedig a) selmecezi illetőségű 265, b) idegen s itt tartózkodó 369.

A kir. honvédséghez tartozik a) helybeli 293, b) idegen 67.

XII. A nevezett pénznapló tanúsága szerint a kapitányságnál befolyt, Selmeczen:

a) rendőri bírság és zeneengedélyek fejében . . . . .	461	ft	1	kr.
b) könyvöradományok fejében . . . . .	13	"	36	"
c) házalási engedélyekért . . . . .	20	"	30	"
d) az ipartörvény áthágásáért . . . . .	10	"	—	"
e) dobolási díj fejében . . . . .	30	"	—	"
f) kutyaadó . . . . .	285	"	47	"
g) legeltetési szabályzat áthágásáért bírság . . . . .	160	"	33	"
<b>Összesen</b>	<b>980</b>	<b>ft</b>	<b>47</b>	<b>kr.</b>

Bélabányán bírság és zeneengedélyek fejében 44 ft, mely pénzüsszeg illető helyre utalványozás végett a tek. városi tanácsnak, felévi részletekben, jelentés kíséretében beszolgáltattott.

XIII. A rendőri szakbizottság 4 ülést tartott, melyben több, hozzátartásított rendes ügydarabon kívül a zálogüzletre, a hűgerekelyek felállítására, valamint a vágóhidra vonatkozó ajánlatok tárgyalattak.

XIV. A legelső szabályzatnak áthágásáért 88 marhatulajdonos 160 ft 33 kr-ra bírságotlaltott, mely összeg 2/3 része a városi pénztárnak; 1/3 része pedig az illető feljelentőnek adatott át. Már mult évi jelentésemben is kifejezést adtam azon ohajnak, vajha a törvényhozás mielőbb intézkednék a bagatelle ügy megoldásában.

Jelenleg kilátást nyujt ez ügy megoldására azon enquette, melyet a nagyméltóságú m. k. igazságügyér ur több szakértő közreműködése mellett ez év folytán tartott.

Egyéni nézetem szerint a megoldást a békebírói intézmény behozatalában vélem megtalálni.

A békebírói intézmény nálunk — ugyhiszem — akadályra nem találma, mert erre városunkban a qualificatio bőven feltalálható, és igen ohajtandó volna nálunk ezen elem gyarapodása, hogy az administratio fejlődésével a közigazgatási tisztviselőknél

felzaporodott teendők ezek vállairól levétesse; mi minden esetre nagy megtakarítást eredményezne a kiadásoknál.

Bátor vagyok már most is azon esetre, ha a békebírói intézmény törvényileg megállapítatik, azt a tek. törvényhatósági bizottságnak melegen ajánlani.

### Gazdászati.

Ezen városok gazdaszati képezi: a) földbírtok, b) kisebb kir. haszonvételek, c) bányászati, d) tégláégetés, e) házbérek, f) túzfia eladás.

a) A földbírtok állapota az 1875-ik évben nem változott, — Szántóföldekből és rétekből az 1875-ik évben volt Selmeczen 9075 ft 23 kr, Bélabányán 506 ft 69 kr; legelőből Selmeczen 1390 ft 39 kr, Bélabányán 314 ft 72 kr. jövedelem.

E jövedelem viszonyítva a szántóföldek és rétek 1874-iki jövedelméhez, az apadás Selmeczen 219 ft 85 kr, Bélabányán 6 ft 86 kr.

Az apadás oka leginkább abban keresendő, hogy több földbírtokos, hogy épen semmi, vagy kevesebb juhót tart.

Ezen gazdaszati ágnaál a jövedelmet legalább egy időre növelni — nézetem szerint — nem sikerülend, és attól tartok, hogy időről-időre apadni fog.

A szántóföldek és rétek vagyonbecslés szerinti jövedelme százalékból: Selmeczen 8,6%, Bélabányán 8,5%. A legelő vagyonbecslés szerinti jövedelme Selmeczen 9,5%, Bélabányán 10%.

A szántóföld és rétek bérlete 1 A. hold után Selmeczen 10 ft, Bélabányán 7 ft.

Ez alkalommal is sajnálattal vagyok kénytelen jelenteni, hogy a vihnyei és szénásfalvi birtokok hitelesítése még ez évben nem történt meg.

A kir. törvényszék a mérnököt ismételve utasította, hogy ezen két határra nézve a munkálatokat bevégezvén bocsassa hitelesítés alá, de mind hiába; azonban kilátásba van helyezve, hogy a hitelesítés 1876-ban meg fog tartatni.

Mindamellett nem biztosíthatom a tek. bizottságot, hogy a hitelesítés 1876-ban megtörténik.

### b) Kisebb kir. haszonvételek.

Ezek állanak 1. italméresi jog, 2. malmok, 3. borvám, 4. helypénz, 5. vihnyei sörház, 6. vihnyei fürdő, 7. súly- és ürmérték, 8. vadászati jog, 9. mészárszéki jog, 10. malom talapdíj.

1. Az italméresi jog haszonbéri jövedelme 1875-ben Selmeczen 11.307 ft 11 kr, Bélabányán 1201 ft; viszonyítva az 1874. évi bérlethez, Selmeczen apadt 167 ft 89 kr, Bélabányán 284 ft. Selmeczen az apadást az eredményezte, hogy a hodrusi pálinkaárulási jogért 167 ft 89 kr-rel kevesebb bér gyűlt be.

Valóban nagyon kívánatos volna, hogy a törvényhozás a kisebb kir. haszonvételekre vonatkozó törvényt alkotna, mert a jelenlegi tájékoztatatlanság a regalejog birtokosaira a legnagyobb hátrányulási bir.

2. Több ízben jelentettem már, hogy a malmok a városnak csak kárára vannak és ezélszerű volna azokat eladni; most sem jelenthetek mást.

Ajánlatom a malmokra nézve, ha bármelyikére vevő találatik, azt eladni, mert a városnak többre kerül az épületek fenntartása, mint a mennyi a bér, mely érettek fizetetik.

Azt hittem, hogy a malmok netáni vesztéségén az általam ajánlott lisztvám behozatala által lehet segíteni, de a nagyméltóságú belügyministerium nem engedélyezte a lisztvám felállítását.

Elhatározott ugyan, hogy a ministerium a vámfelállítás engedélyezése végett újból indokolt jelentéssel kerestessék meg; ennek azonban — úgy hiszem — kevés sikere lesz. Pedig a liszt-

vám felállítására a városnak legkevesebb 3000 frtot jövedelmének.

Malmokból a jövedelem Selmecezen 1875-ben 1401 frt 70 kr, Bélábányán 563 frt 10 kr; viszonyítva az 1874-ik évi jövedelemhez, az apadás Selmecezen 39 frt 47 kr, Bélábányán 16 frt 90 kr.

3. A borbehozatali vám jövedelme az 1875-ik évben 2557 frt, viszonyítva az 1874-ik évéhez, a szaporodás 17 frt. A borbehozatali vám az 1875-ik évben újból haszonbérbe adatott, s a jelenlegi bérlet az 1878-ik évi jul. végéig tart.

4. A helypénz. A város jövedelmének ezen ága az 1875-ik év jan. 1-től három évre adatott bérbe, és daczára annak, hogy három árverés tartatott, vállalkozók hiányában mégis csak 3146 frt évi haszonbér értett el. Veszteség emel fogva a következő három évben évenként 529 frt 10 kr.

A városi hatóság szabályozta ugyan az árjegyzéket, de az ipar- és kereskedelmi minisztérium ezen a városi pénztárra kedvező szabályzatot elfogadni és megerősíteni nem akarta és ekkép az eddig divott árjegyzékek csak a méterrendszerre történt átváltoztatása által szenvedett változást.

5. A vihyei sörház — levonva a város által törleszteni szokott évi összeget 1000 frtot — jövedelmezett a városnak az 1875-ik évben 2051 frtot. — Ezen bérlet az 1878-ik évi jul. végéig tart.

Ez évben 1-ső folyamodásban ítélet hozatott azon perben, mely a beszercebányai jószágigazgatóság ellen vezetett, 600 akó sörnek át nem vétele miatt; s ítéltetett, hogy a zsarúnczai sörház köteles 600 austrial akó sört a bérletől átvenni, az addig át nem vett sör pedig készpénzben akónként 1 frtjával kárpóztassék.

A sörház bérlője a megváltási árral megelégedve nem lévén, a bér fizetését megtagadta, miért is pert kellett ellene intézni. Ez ügyben nem ejtetett ugyan meg a tárgyalás; azonban kétséget nem szenved, hogy a bérli keresetével, mely teljesen alaptalan, el fog mozdítani.

6. A vihyei fürdőnél semmi megjegyzésre méltó nem fordult elő.

A város a régi istálló helyébe új istállót építtetett, mely 1265 frt 57 krba került.

A fürdő jövedelme az 1875-ik évben 870 frt.

7. A vadászati jog, mely egy vadásztársulathoz adatott bérbe, 1875-ben Selmecezen 120 frt, Bélábányán 99 frtot jövedelmezett.

8. A malomtalajjog czimén két malomtól szedetik a talajbér- és jövedelméz évenként 21 frtot.

## Tárcza.

### Mentő eljárás tetszhalálnál és az életet rögtön fenyegető betegségeknél.

Dr. Schillinger Ferenc m. k. bányakerületi főorvostól.

(Vége.)

A mesterséges légzés mellett, melylyel 1—2 személy foglalkozzék még más szerek is alkalmazandók, hogy az öntudat felébredtessék és a pangó vérvkeringés megindítsák.

„Ide tartozik a tetszhalot arcának és mellének erős vízszugárral való leöntése, az orrnak ecetbe mártott tollal való ingerlése; tornának, égetett toll vagy hajuk az orr elé való tartása; továbbá a karoknak, láboknak dörzsölése pusztá kézzel vagy vízbe ecetbe, pálinkába mártott rongyokkal, kefével; ha a tagok, vagy az egész test hideg, dörzsölés által, vagy melegített ruhákkal való megmelegítése, meleg vízzel töltött palackok, meleg homokkal, hennával, sóval teit zacskóknak alkalmazása a combok közé és hasra; a mell, has, hátának csallánai verése stb.

Idő közönként rövid szünetek tartandók, és figyelendő, vajjon a mellkas magától nem emelkedik-e? vagy a bal csecsbimbó alá tartott füllel szívverést nem hallunk-e? vagy a tetszhalot arcán mozgást nem észlelünk-e? Ha az életnek bármily kicsiny nyilvánulása vehető észre, az előbb leirt működések szorgalmasan folytatandók.

Ha tetemesebb idő alatt semmi életjel nem mutatkozik, kísértünk meg forró pecsétviaszt a szivtágra csepegtetni és figyeljük meg, vajjon a megpörkölt bőrhely körül kis idő múlva nem képződik-e vörösség? továbbá erős fonállal vagy madzaggal egy nem dagadt új közevét erősen szorítsuk meg és vigyázzunk, vajjon lassan nem kékül-e meg, mi hullánál nem történik. Ha egy tetszhalot kezét sötét helyiségben gyertya elé közel tartjuk, ujjait egy síkba egymáshoz szorítjuk, úgy az ujjszélek hajnapirosz színben átetszők.

A már beállott halál tünetei: a szemszaruhártyának ráncos küleme és beessétsége, a felemelt felső szemhéj azon helyzetben marad, hová tettük és magától nem záródik; a lenyomott állkapocs pettyhűt lesz, lém marad. Csallhatatlan jelek, izomrangsókos kimaradása erősebb vilnyantelep alkalmazása mellett az aramat többször zárván és nyitván, a hőmérésnek a végében 16° R. alá süllyedése, szederjes foltok (hulla foltok) az alulfekvő testrészekre, a végtagok megmerevedése, az u. n. hullamerés, mely jelek azonban a halál után 12—20 órával lépnek föl, végre a has zöldes elszinesedése az elkezdődött rothadás jele.

A kisebb kir. haszonvételekből összes jövedelem Selmecezen 22010 frt 81 kr, Bélábányán 1863 frt 10 kr.

Ezen jövedelem viszonyítva az 1874-ik évihez, Selmecezen 12 frt 46 krral apadt; Bélábányán 265 frt 10 krral szaporodott.

7. A súly és ármérték. Ezen jog évi bérlete, mely 1875-től 1878 jan. 1-ig tart, új bérbeadás által nem változott s évi haszonbérére 497 frt.

9. A mézarszék, illetve a mászarszékek használatára bérbe adott helyiségekért 1875-ben 40 frt bér folyt be.

## Észrevételek „A természet hozzájárul-e a népjellem fejlődéséhez“ című cikkre.

(Folytatás.)

De nézze csak szerző azon népeket, melyek, bár egy népesaláldhoz tartoznak, évszázadok óta egymástól külön élnek különböző éghajlat s természeti viszonyok alatt és bizonyosan fog jellemükben sok eltérést találni. — A finnek, lapkok, ingerek, esthek, vogulok, votjakok, tseremissók, mordvinek, magyarok stb. mind egy és ugyanazon családhoz tartoznak s egy és ugyanazon földterületből terjedtek szét s vajjon a keleti és jeges tenger mellett, az éjszaki sark közelében lakó finnek, lapkok, esthek, ingerek stb. jelleme a magyaréval egyezik-e? A történelmi kutatások szerint nem. — Használóképen képzelje szerző, hogy az angol örök időktől fogva Amerikában, a spanyol, a berberek, kafferek és hottentottok között vagy képzelje csak azt, hogy az angol és időktől kezdve Olaszországban s az olasz Angolországban lakott volna, vajjon ugyanazzá fejlődött volna-e ki nemzeti jelleme, mint a jelen körülmények közt? Belátható, hogy nem. — A dánok németek s ezektől csak annyiban különböznek, hogy nedves országuk őket hidegvérűekké teszi és szigeti állások tengerészetre és kereskedelemre hajtja s mivel nemzetet képeznek, jó kedélyük mellett a hazaszeretet jobban hevíti kedélyüket. — Tekintsük a svédet, mely a dánmal rokon s mily hihetlen különbséget tesz a két szomszéd, egymás irányában kölcsönösen ellenséges indulattal viseltetik, rokon nép közt ezen keskeny, félóra alatt könnyen áthajózható tengerszoros s a földtalaj, a lég különbsége. — A svéd eleven, munkás, nyájias kedélyű, a dán ellenben komoly, hidegvérű, társadalmatlan; amaz nyulánk és erős termetű, emez zömök és esetlen, holott a természet Dániában egyszerű róna, mint Hollandiában, Svédországban pedig nagyszerű és hegyes, mint Helvetiában. — A svéd, ha elvégze munkáját, visszatér kunyhójába és hegedűszóra, vagy nők dala rá táncol, a dán pálinkázik, dohányzik és alszik.

Szerző a déleuropaiak hevesvérűségét nem az éghajlat által akarja okadatolni. — Minek tulajdonítja tehát? E mellett felhozza, hogy „az

### Mentő eljárás villámütötteknél.

A szerencsétlen hívőshelyre viendő s hideg vízzel locsolandó, a mesterséges légzés mindaddig alkalmazandó, míg magától nem lélegzik, fölviátva erős szereket adunk be neki; a végtagokat és az egész testet nedves ruhákkal dörzsöljük s ezetet és sós csökréte, csallánai korbaszolást hosszabb időn át alkalmazunk. Eközben elegendő mély gődröt készítünk, melyben a szerencsétlent, ha semmi életjelét nem mutatkozik rajta, elhelyezzük s arca kivételével puha földdel teljesen betakarjuk. Arczát eczettel mossuk, orra alá pedig erős szagú szereket tartunk s öntudatát visszanyerte, bort vagy pálinkát nyújtunk neki.

### Mentő eljárás ártalmas gázok általi fulladásnál, minők szénéleg, szénasav, bányalég stb.

A szerencsétlent azonnal tiszta és üde levegőjű helyre kell vinnünk, fejét és mellét sok hideg vízzel leöntötenünk és a mesterséges légzést megkezdve azt hosszú ideig folytatunk; — a végtagok, az egész test goromba ruhákkal eczettel vagy pálinkával dörzsölendő. Ha a beteg annyira magához jött, hogy nyelni képes, nyújtunk neki erős fekete kávé-t és fejeire alkalmazott borogatások és időszakonkénti hideg leöntések mellett akadályozzuk meg az elalvásban.

Kik ártalmas gázokkal telt helyiségekbe mennek, orruk elé eczetes, de még jobb, ha meszes vízbe mártott rongyot vagy szivacsot tartanak.

### Mentő eljárás vízbefutáknál.

A szerencsétlennél orrának s szájának megisztátsa után azonnal a mesterséges légzést alkalmazzuk; a tetszhalotat karja felet arczára helyezzük, s hogy szájjából a habos folyadék kifolyjon nyelvét előre bázuk. A meghidegült testet erős dörzsölés által és más melegítő módon felmelegítjük. Ha már nyelni tud, adjunk a betegnek meleg bodvizár vagy székvíragforratot (teát), fejét azonban tartsuk hűvösen hideg borogatások által. A néhol divatozó népszokás a vízbefutat fejére állítani, haszontalan és káros.

indusok sokkal melegebb tartományban laktak s mégis a türelem, az önmegtartózkodás példányképei. — Hiszen éppen az az oka, hogy melegebb tartományban laktak. — A dél-európaiak éghajlata sokkal mérsékeltebb, mint az indusoké, levegőjük tisztább, hidebb, a szelek szelidebbek s csakis itt, a déleken ezen egészséges legében s a legnemesebb élőszerek bőségében leljük fel a mosolygó, szellemi ételetek eszményeit; a dél termi a legvidorább nevetőket, a dél mellege kellemesen hat a vérrelkára s ezért hevesvöríték a dél-európaiak, holott az éjszakeurópaiak a komolyság, hidegértségek példányképei, — mert a mostoha természet az embert vidortalanná s a lársás élet örömei iránt is érzéketlenül teszi, a képeketet sába zárja. — India forró éghajlata ellenben lakosait tunyákká, nyúlászivűekké, de szenvedélyesekké teszi. — „A hőség az embereket ábrándokra és álomképekre, a képzelő erő valamennyi művészetére vezérli, és száll a nyugalmat, sorsábit megnyugvást és a halál megvetését,” mondja egy író, mi igen jól magyarázza az indusok türelmét és önmegtartózkodását; bíznak a fátumban, mely szintén az éghajlathoz ered, hajlandók a rabzoltságára, minék oka szintén forró éghajlatuk.

„Amaz elsőbbséget, melyben az európaiak szemben a többi világ-részek lakóival bírnak, annak tulajdonítják, hogy Europa szárazföldre számos tengerből hatol be, mi által a közlekedés nagy mérvben elősegítettik. — Pedig ez könnyebben elérhető a kelet és nyugat indiai szigetországok közt” mondja a szerző. Europa kedvező fekvését, a déli szelektől, a Golfáramból stb. szárazmódoit éleynét a többi világ-részek felett már említettem, a melyekkel India nem dicsékedhetik. — A természet Indiát nem hiába ruházta fel anyai tengerparttal és öböllel, nem hiába lassgatta szét anyai hajható folyamannal és tengerrel; itt a legregibb idő óta a népek közt folytonos mozgás volt, a milyen Indiában, forró éghajlatánál fogva soha. — A mi a dél-európaiaknak a földközi, az a nyugatiaknak a keleti tenger és az atlanti oceanus. — A phöniciáknak tengeri hatalma talajuk terméketlensége mellett a földközi tengernek tulajdonítható. — Mi az a hollandoké, angoloké s más hajzó európai népeké kivétel? A fekvésből eredt kényserőség. — A mint a Pyrenaeák, Alpsek, Appeninek és Atlas között a földközi tenger képződött, ezáltal Europa művelődésének utja kijelöltetett. — Ha a 3 világ-rész összefüggene, Europa bizonyosan oly lassan haladt volna a művelődés felé, mint Tatárország vagy Afrika belseje. — Csak a földközi tenger adta Európának Phöniciát és Görögországot, Etruriát és Rómát, Spanyolországot, és Karthagot és a négy előbbi tengerparttól származott Europa culturája. — A gallokon kivül a kymok, szársok, friesek, normannok uralkodtak felváltva a keleti, sőt még a földközi tengeren is. — A borostyánkő görögök, phöniciáknak, arabokak csalt fel és megismertette a benepesztette az éjszaknyugatot. — A missiljai hajók közlekedtek a földközi s a fekete tengeren, még a Dnieperen is. (Fischer: Geschichte des deutschen Handel I.). — Don és Dnieper torkolatánál volt két nagy kereskedelmi hely: Asov és Olbia, Tatárország, India, China, Byzanz, Egyiptomból hozott áruk rakhelye. — Dánia szigetei, angolország fekvése, olasz-, spanyol-, francziország tengerpartjai, németország tenger-melléi mindig tág kaput nyitották a kereskedelenek s innen azoknak előbbrehaladásuk a bezárt, szárazföldi országok felett. Igen sokat lehetne Europa számos előnyeiről írni, ha azt ezikem szűk tere engedné. — Nézzük Indiát, melyet szerző Europa ellenében felhoz; ennek éghajlata, levegő- és tengeráramlatai távolról sem oly kedvezők, forró éghajlata nyomasztólag hat a testi s lelki tevékenységre. Innen van, hogy, habár a történelem tanúsága szerint a föld legregibb népe a hindu, mégis sokban hátramaradt az újabb Europa mögött. Igaz, hogy Indiának a keleti tartományok közt legkedvezőbb fekvése van; ez és lakóinak híressége mutat is szép eredményt a többi keleti országok felett. Hírességei ez előtt a vallás első szülője, a művészet, a tudományok itt állták ki első remekeiket. Itt látjuk magunk előtt állani Ganat, Almeida, Albuquerque, Joao de Castro és Camoens költőket itt látnak oly műveket készíteni, melyeket európai utánozni nem képes. — E Brahma fia minden ázsiai népek közt legjobb s legbékésebbek, de egyszerűségi legelpuhultabbak, gyávák és részvételek, telvék vallási előítéletekkel, áldozatai forró éghajlatuknak. Innen van, hogy régi műveltségük dacára a gyermek Europa mögött maradtak, mert India forró éghajlata elerényeszt minden szenvedélyt és érényt, mi nélkül az emberi ismeretekben fontos előhaladás nem is képzelhető.“

„A műveltség ismert hatása a nép eredeti jellemének megtörését nem fogja eredményezni . . . másrészt a műveltség hatásával a természet befolyása az emberi természetére jelentékenyen csökkentetik.“ Ebben teljes igazat adok szerzőnek, csakhogy azt előbbi állításából nem vonhatta le, mert itt elismeri a természet hatását, melyet a műveltség is csak részben ellenüllyozhat. Mert hát a műveltség is csak egyes népek tulajdona és szerzeménye, az éghajlat adománya. Az eskimo, vagy a forró óvi afrikai lakó évezredek mulva sem fog önállóan műveltségre szert tenni, melylyel a természet hatását ellenüllyozhatná. Éjszak-Ázsiában, a hegyeken túl a legtöbb terület magasan fekszik s hideg; hegyláncok szakgátják szét a területet, kevés folyó öntözi a földet s ömlik a jegestengerbe, melynek partja csak későn csalt lakókat magához. Ezen magas, szentnyíralt, meredek földön tehát régi idő óta csak sarmaták, scythák, mongolok és tatárok, félig vad vadász és nomád népek lakhattak. A szükség s a természet az embereket barbarokká

tette, az egyszer megszokott életmód mély gyökeret vert az elkülönített s kóborló néptörzsekben s ez képezte ki azon csaknem örök népjellemet, mely minden éjszakázisai néptörzset a déli népektől oly egészen megkülönbözteti. E népek a legregibb idő óta a műveltség legalsó fokán állának, bár szomszédoságukban van China, Arabia s az emberiség történelméből világosan kitűnik, hogy ahol egy ország a műveltség magasabb fokára emelkedett, az a szomszéd nemzetekre is kihatott. Eme tartományokra azonban nem hatott az idegen műveltség sem, mert a természet hatása alatt nyögnek. Hogy ezek egykor magasabb műveltséget sajtíttanának el, mely „eredeti jellemük megtörését eredményezné,” nem igen valószínű. Csak a hol Ázsia dél felé hajlik, hol a hegyláncok nyíltabb völgyeket zárnak be és őket a hideg éjszakai szél ellen védik, a hol a folyamok medre a levontól gyarmatokat egész a tenger partjáig levezettek, ott városokká s országokká összegyűjtötte, ott egy, szebb, enyhébb éghajlat, termékenyebb talaj nemesebb gondolkodás — és életmódot keltett s ott a művelődés is gyökeret verhetett.

Ha a földinket alkotó erő a hegyeknek és tengereknek más alakot adott volna és a népek eredetét alkotó sors eredetöket nem az ázsiai fensíkhöz kötötte volna, a felvilágosodás menete bizonyosan más utat vett volna. — Így azonban földje és határa a természet által ki van jelezve. — Ebből látszik, hogy a cultura menete is természeti viszonyoktól függ. — Bizonyítja ezt a szigetek története. — Ha a szigetek és tengerpartok történetét vizsgáljuk, azt találjuk, hogy minél szerencsésebb volt helyzetük, minél könnyebb s több oldalú tevékenységük köze végre, minél kedvezőbb éghajlat alá esett tevékenységük szerepe, annál jobban tündek ki ezen tengerpart és szigeteknek a műveltségben és haladásban a szomszéd szárazföldi lakók felett. — Daezára minden velok született tehetségöknek a szárazföldön a pástor csak pástor maradt, a vadász vadász, még a föld és kézműves is mintegy növények voltak a talajhoz erőstve. — Hasonlítsuk össze angolországot németországgal. — Az angolok németek s csaknem a legújabb időkig a németek késztékett elő az angolokat minden nagyobb dolokban. — Mivel azonban e sziget nagyobb hatáskörrel bír a tevékenység szelleme rajta zavartalanabbul juthatott létezéséhez. —

(Vége köv.)

## Különfélék.

— A városbírói boltok közül az 1, 3, és 4 számúak újból való elárverezésére f. hó 26-ika d. e. 10 óra tüzetett ki.

— A kórházi malomra, mint lakásra nem jelentkezett árverező s így erre néve is új árverezés fog tartatni, és pedig jul. 26-án.

— A szénás-falvi fogadó bérbeadására aug. hó 3-ika tüzetett ki.

— Selmezbányán az 1877-ik évre összeirt választók száma 676. Ebből esik a belvárosra 516, Bélabányára 34. Hodrusra 61, Steinfúrtóra 32, Felső Fuchslachra 19, Bankára 14. — Az 1875 és 76-ik évben 686-ot tett a választók száma.

— Nyitra megye egyik kúrsíny, de esimas községe Csehi e hó 10-én hat ház kivételével a fángok martaléka lett. A 48 házból elhamvadt 42; ezek közt a papilak és iskola is. Oka veszett több igaz barom és házi állat s a kár 50,000 frt. A lakosság éppen a mezőn volt, mikor a véz kitért s a nagy szélben nem lehetett oltani. A lakosság a legnagyobb nyomorban van, s Hegedűs G. nagymékei pléjános most adakozásra hívja fel az emberbarátokat. Az adományok vagy hozzá, vagy a megyei hatóságokhoz intézendők.

— A csata térről. Berlini lapok írják, hogy az onnan a csatatérre ment szer tanuló már is áldozatúll estek, nem a háboruban. — hanem a kórházban. Két új orvosnövendék ugyanaz azzal volt elfoglalva, hogy egy megbeszéltt cserkesz kúrszáróhól csontdarabot vegyen ki; ez alatt a sebesült macskaszőrű ügyességgel elrabolta a műtőszereket s kivéve azokból a kést s csontfűrészt egy felvigyázót s egy apizást megölt vele. A két tanuló reá rohant, elvette tőle a fegyvereket, de a többi cserkeszek betegségiük dacára hitetlenek ad rohantak s a két orvosnövendéket is meggyilkolták. Mily nyomorult lehet ezen emberek műveltségi állapota, hogy még jötevőikben is csak az idegen nemzetiségűt egyént látják. — Ezen s ehhez hasonló számos tettök ugyancsak szétépti a nyumbust, mely Schlamy népet eddig körülövezte.

— Vaddisznók elleni vadászlat. — Selmezb. vidékén, különösen a belabányai s kolpachi határban az utóbbi időben a vaddisznók sok kárt tettek; ezért a városi kapitányság megkereste a helybeli vadászegetlet, hogy jul. 23-án s 30-án vadászlatot tartson a gabnában s réten dúló vadak ellen.

— Szerencsétlenség a bányában. A Jánostelepi bányában a keresztlő János aknán egy munkás mint gyanítják mások hanyagsága miatt súlyos testi sérülést szenvedett.

— Városunkból aug. 21-ére 63 honvéd, aug. 26-ára pedig 40 tartalékos katona van berendelve.

— A jó sógorok. Belabányán két sógor mulatság közben összerlekedvén az egyik elővette pisztolyát s arczon lötte ellenfelét. Szerencsére a fegyver csak puskaorral volt töltve, s így a lüvés nem halálos.

— A hosszú ujjú ivótársát ártatlan csúnya is Belabányán adta magát elő s éppen az nap, melyen a jó sógor oly különös módon adta jelet sógori vonalmának. Egy kevésbé ittas ember hazakísérvén előzött ivótársát, utközben ennek kezéből 36 forintot s különféle okmányt vett ki. — A gyamu azonnal a kísérőre esett, ki tetteit a vallatásni be is vallván a 36 frtot előadta, de az okmányok nem kerültek elő, mivel azokat a tolvaj . . . elégette.

— — Tóth Ede siremléke ügyében a „Színpad“ szerkesztő-sége azon kegyeletteljes felhívást bocsátotta közre, hogy Tóth Ede elhunyt lángelméjű népszimulirónk siremléke javára a színgazgatók előadásokat tartsnak az elhunytak darabjaiból. — Négy színigazgató már meg is tette ezt, kik közül Tóth Jenő igazgató Selmeczeről e czásra 17 ft 30 krt küldött be mint a „Falu rossza“ előadásából befolyt összeg fele részét. — Megemlítenéd még, hogy E. úr mint a Marschalkó-terem bérlője ez alkalommal az 5 ft napi bérből 2 ftot leengedett. A farsulati az itteni gyér bevételek miatt Ipolyságra utazott.

— — Az akadém. magyar társaság harmadik és negyedik ülése tagjai f. h. 18-án bucsunestélyt tartottak a Marschalkófele teremben. — Az estélyen, mely szokás szerint a „Szózat“ elnöklésével kezdődött, az akadémiai tanárikar is jelen volt; a városi hatóságot a főkapitány és főjegyző urak képviselték. Ezenkívül még több szívesen látott vendég jelent meg az estélyre, mely teljesen magyar jellegű volt. — A toaszók sorát Hercepy Árpád távozó tag nyitotta meg köztetszésként részessült beszédével, aztán Pálffy, Staudner, Domokos folytatták. — Zajos éljenzés kísérte Solz tanácsos, Platzer, Szlamka és Händel urak szavait; de a kelkesedés akkor érte el tetőpontját, midőn Pálffy az új igazgatót Farbak István tanácsos urat idétte.

— — A földrendés Bécsben nagy rémülést idézett elő, mert noha csak 7 másodperczig tartott, több ház kéménye ledőlt, gyöngyöz tüzfalak megrepedeztek s állítólag a Sz.-István tornyja is sérülést szenvedett. Déli fél 2 óra levén a legtöbb család az asztalnál áll, amint egyszerre az ajtók, a padozat, a bútör ropogni kezdett, a csöngettyük szóltak, az üveg és másféle edények összeverődtek, néhol az ablakok ki is törtek. Az első pillanatban a legtöbben valami explosióra gondoltak, de mikor rájöttek a valódira, csak annál nagyobb lett az ijedelem. Rohantak le a lépcsőkön az udvarra, az utcára s mindenfelé. Némelyek magukkal vitték fél-tett portékáikat. Mikor már elcsendesült a föld hullámlása, akkor is sokáig tömve voltak a tágasabb utcák s félve várták, hogy mi fog történni. Mulattató mozzanatok is adtak elő magokat. A többi közt egy tárgyonczás ép déli álmát aludta, midőn tyrgonczája hirtelen megindul s ő a földre pottyan. — Erre az álmából s nyughelyéből kizavart munkás szomszédjának rohan s azt arcon simitotta. — A Volksgarten padján pihenő földrendés szülte ökölharczáról s szunyadvó fiakkere ostorpárjairól sem hallgat a krónika.

— — A „Házi Ipar“ 9-ik száma a köv. tartalommal jelent meg: Utasítás a szalma munkák készítésére, Pál Samu; Házi gyógytár, Aquarium; A mellékleten levő ábrák magyarázata. — Szerkeszti s kiadja Dvihalj Emil, Besztercebányán.

— — A bécsi földrendés, egész Ausztriára kiterjedt. Több mint 35 községből hoznak a lapok részletes tudósításokat, melyeket azonban, miután komolyabb baj sehol sem történt, s ezen apróbb községek dolgai bennünket nem érdekelnék, mellőzni akarunk. A nagyobb helyek közül St.-Pöltenben, Melkben, sőt a távol fekvő Prágában s Grácban is éreztek a földrendést. A tünemény idejében a légszámérő Bécsben 763., millimétert, a hőmérséklet pedig 25, C fokot mutatott.

— — Milán s zerb fejedelmet egyéb bajain kívül családi gyász- eset is sújtotta. Édes anyja Obrenovics Anna, Párisban július 17-én meghalt. 18-án Belgrádban nagy gyászmisét tartottak érte.

— — Legfelsőbb adomány. Király ő felsége Tatár-Szent-György községnek az ottani iskola és kántorlak felépítésére magán-pénztárából száz forintot adományozott.

## Csodabogarak.

A napokban egy közjegyzői hivatalból ily című levél érkezett a helybeli járásbíróshoz: A tek. kir. járásbíróshoz Selmeczbányán, Zólyom megye, u. p. Dobrona. —

— \* \* \*  
Egy más levél címe: Ezen levellem adassék az én édes apámnak a szerűs kertbe édes anyámat tisztóllom. —

— \* \* \*  
Hogy a „Selmecz“ Bozók helyett nem egyszer Bozsokra menesztetik akarataja ellen, s hogy az angolországi híres fűrűdő Bathba címzett levelek néha Báthra érkeznek az nem épen különös, de midőn Lonthó helyett Londonba, innen pedig „Lonthó u. p. Ipolyság“ címmel küldetnek vissza, ez már aztán originális.

\* \* \*  
A napokban e lap kihordó személyzete körül (ha városunkban egy szurtos szolgáló már Bedienung, miért ne lehetne a piros rajzonnal fel-fegyverzett lapkihordó fiu, ki magyarul, németül s tóul olvas s a magyar nyelvet megtanulni köteles: személyzet?) változás állván be, hat caudidátus lapkihordó felett tartottam szemlélt. A hat közül ketten tudtak olvasni. Ezek egyike, midőn elmondám teendőit s hafivizetéstül 7 ftot s lakást ígertem, naival azt kérdezte: „lát kosztot nem“? Az ő kívánsága szerint tehát épen 13 krt fizetnem volna neki egy példányért. — Igen ám, majd ha fagy. —

## Közhirre tétetik

miszerint Hercegy Coburg ő királyi fensége szittnyai uradalmában 400 drb. mindenféle öreg, négy és két fogú kos, anya és fiú mustrajuh akár csoportonként, akár egyült mai naptól szabad kézből eladó, mely a bellujai majorban bármikor megtekinthető és Szent-Antalban az alku megköthető a Szent-Antal július 15. 1876, tisztartóságnál.

## Hirdetés.

Bérbe adatnak az 1877-ik év január 1-től számitandó három évre Fenséges Hercegy Coburg Ágost szittnyai uradalmához tartozó Szent-Antali, középső és alsó, Teplitskei, Kormosói és Szittnya-Lehotkai korcsmargalék épületekkel együtt, melyekre a nyilvánosan tartandó árverezés folyó év július 30-án délután 2 órakor a Szent-Antali kástélyban meg fog tartatni.

A bérleni kívánók az ígert öszvegnek megfelelő 50%-nyi bánatpénzzel ellátva legyenek; a fenntebbi korcsmargaléokra az árverés alkalmával offertek is elfogadtnak.

Továbbá pedig a Szent-Antali úgynevezett „vámfogadó“, a vámszedési joggal s mészárszékekkel együtt július 27-én déli 12 óráig benyujtandó s bepecsételt offertek útján az ajánlott öszvegnek 25%-nyi készpénz biztosíték melléklete mellett szinten azon időtől bérbe adatik; az offertek közötti választhatás joga az uradalomnak fentartatik, az el nem fogadott offertek pedig visszaküldetnek.

A többi feltételek Szent-Antalban az uradalmi tisztartóságnál bármikor megtudhatók.

Szent-Antalban 1876. július 15-én.

Muszka József,  
tisztartó.

1-2

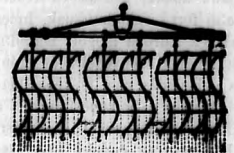
## Hirdetmény.

Az 1/4 városrészen Adamovszky Paulint illető 13. sz. a. ház, (Kovacsik és Szlamka urak házai között) mely 8 szoba, 1 előszoba, 3 konyha, 3 kamara, 1 pincze, 1 istálló, 3 részre osztott padlás s több fatartóból áll, a hozzátartozó kerttel f. évi október 1-től számitandó 3 évre bérbe adható. Bérbe venni szándékozók tisztelettel kéretnek ebbeli beces ajánlataikkal Adamovszky Paulinához Ungarisch-Brodban (Morvaországban) f. évi aug. 15-ig fordulni.

(A ház eddigi évi bére 460 frt o. é. volt.)

Nagyban eladatnak  
gazdasági gépek és eszközök

RAPP F. gépgyárában Nyitrán.



Minthogy a nyitrai gépgyárba és vasöntödébe ujabban több részvényes lépett, mátol fogva leszállított áron bocsátjuk kereskedésbe összes gépkészletünket, és pedig cséplő-kaszáló és arató, valamint szecs-kavágó-takarmánykészítő gépeinket, és egyéb gazdasági eszközeinket.

Jó szerkezet, munka és anyagért kezeskedik

A gépgyár Nyitrán.

1-6